

Wyrok z dnia 17 maja 2001 r.

II UKN 364/00

Wyrok przyznający prawo do renty okresowej na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) powinien wskazywać datę początkową i końcową trwania tego prawa.

Przewodniczący SSN Teresa Romer, Sędziowie SN: Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), Roman Kuczyński.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2001 r. sprawy z wniosku Olgi L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w L. o rentę z tytułu niezdolności do pracy, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 20 października 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 13 stycznia 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. odmówił przyznania wnioskodawczyni Oldze L. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy wobec braku wymaganego pięcioletniego okresu zatrudnienia w ciągu ostatniego dziesięciolecia.

Po rozpoznaniu odwołania wnioskodawczyni Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 23 lipca 1999 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy z dniem 1 listopada 1997 r. na okres dwóch lat. Po przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych lekarzy Sąd ustalił, że niezdolność do pracy wnioskodawczyni z powodu zaburzeń psychicznych powstała przed 1 listopada 1989 r. W ostatnim dziesięcioleciu liczonym wstecz od tej daty wnioskodawczyni ma wymagany pięcioletni okres zatrudnienia, a ponieważ niezdolność do pracy powstała

przed upływem 18 miesięcy od ustania zatrudnienia, wszystkie warunki określone w art. 32 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) zostały spełnione. Z opinii biegłego lekarza psychiatry wynika okresowy charakter niezdolności do pracy na przeciąg dwóch lat.

Od tego wyroku wniosła apelację wnioskodawczynie żądając przyznania prawa do renty od 1 listopada 1997 r. do maja 2001 r.

Wyrokiem z dnia 20 października 1999 r. [...] Sąd Apelacyjny - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że przyznał wnioskodawczynie prawo do renty z tytułu częściowej okresowej niezdolności do pracy, poczynając od 1 listopada 1997 r. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd pierwszej instancji trafnie przyjął opinię biegłego lekarza psychiatry za podstawę do ustalenia rodzaju niezdolności do pracy i czasu jej powstania. Nietrafnie jednak w oparciu o zaakceptowane przez siebie w całości stanowisko biegłego przyjął, że przewidywany okres częściowej niezdolności do pracy wynosi dwa lata od momentu przeprowadzenia przez biegłego badań i wydania opinii. Biegły bowiem sugerował jedynie przeprowadzenie badań kontrolnych po dwóch latach po podjęciu przez wnioskodawczynię systematycznego leczenia psychiatrycznego, nie ograniczył natomiast przewidywanej częściowej niezdolności do pracy do dwóch lat. Zgodnie z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin należało orzec okresową niezdolność do pracy, jednak bez określenia końcowej daty trwania tej niezdolności.

Wyrok ten zaskarżył kasacją Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w L. i opierając kasację na obu podstawach wymienionych w art. 393¹ KPC wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania ewentualnie o zmianę tego wyroku i oddalenie apelacji wnioskodawczynie. Naruszenie prawa materialnego polega na błędnej wykładni art. 32 i art. 34 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin, które to przepisy wymagają ustalenia końcowej daty pobierania renty okresowej, oraz na niewłaściwym zastosowaniu przepisu art. 76 tej ustawy, na podstawie którego prawo do renty powstaje po zakończeniu okresu pobierania zasiłku chorobowego. Sąd Apelacyjny pominął fakt, że w dacie zgłoszenia wniosku wnioskodawczynie korzystała ze zwolnienia lekarskiego. Jako naruszony przepis postępowania wskazany został art. 233 § 1 KPC przez niezgodne z opinią biegłego lekarza psychiatry ustalenie, że badania kontrolne są jedynie sugerowane. Zdaniem

organu rentowego fakt przewidywania badania kontrolnego jest równoznaczny ze stwierdzeniem, że kontroli powinien podlegać stan zdrowia w aspekcie niezdolności do pracy, a więc i terminu, do którego niezdolność ta powinna trwać.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Bezzasadny jest zarzut naruszenia art. 76 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Zgłaszając zarzut, że przy prawidłowym zastosowaniu tego przepisu, prawo do renty powinno być przyznane od daty późniejszej niż 1 listopada 1997 r. organ rentowy pomija fakt, że od tej daty renta została przyznana wyrokiem Sadu pierwszej instancji, który nie został przez organ rentowy zaskarżony. Nawet jeżeli orzeczenie Sądu pierwszej instancji w tym zakresie zapadło z naruszeniem prawa, Sąd Apelacyjny rozpoznając apelację wnioskodawczynie nie mógł naprawić tego błędu z uwagi na określony w art. 384 KPC zakaz orzekania na niekorzyść strony wnoszącej apelację.

Nie jest także uzasadniony zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 32 powołanej ustawy. Przepis ten określa warunki, od spełnienia których uzależnione jest prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy. Przyznając wnioskodawczynie prawo do takiej renty Sąd pierwszej instancji uznał, że wszystkie wymienione w tym przepisie warunki zostały spełnione. Wobec niezaskarżenia tego wyroku organ rentowy nie może skutecznie kwestionować ani prawidłowości zastosowania tego przepisu ani trafności jego wykładni.

Uzasadniony jest natomiast zarzut naruszenia art. 34 powołanej ustawy. Sąd Apelacyjny błędnie wskazał przepis art. 24 ust. 3 tej ustawy jako podstawę prawną wydania orzeczenia o przyznaniu renty okresowej bez określenia końcowej daty. Wskazany przepis nakazuje orzeczenie okresowej niezdolności do pracy jeżeli według wiedzy medycznej istnieją rokowania odzyskania zdolności do pracy. Nie zawiera on szczegółowych zasad orzekania o tego rodzaju niezdolności do pracy, bowiem art. 25 ust. 4 przewiduje uregulowanie tej kwestii przepisami wykonawczymi. Zgodnie z § 9 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 8 sierpnia 1997 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy dla celów rentowych (Dz.U. Nr 99, poz. 612) orzeczenie powinno zawierać przewidywany okres niezdolności do pracy przy istnieniu rokowań odzyskania zdolności do pracy lub stwierdzić trwałą niezdolność do pracy, jeżeli nie ma takich rokowań. W zależności od treści orzeczenia

osobie spełniającej pozostałe warunki określone w art. 32 ustawy o z. e. p. przyznaje się na podstawie art. 34 ust. 1 tej ustawy rentę stałą lub rentę okresową. Przepis art. 34 ust. 2 stanowi, że renta okresowa przysługuje przez okres wskazany w decyzji organu rentowego. Wyrok przyznający na podstawie art. 34 ust. 1 pkt 2 prawo do renty okresowej powinien zawierać wskazanie dokładnego okresu trwania tego prawa, a więc jego daty początkowej i końcowej. Orzeczenie Sądu Apelacyjnego nie zawierające końcowej daty przysługiwania renty okresowej zapadło z naruszeniem powołanych przepisów. Renta nazwana w wyroku rentą okresową stała się w istocie rentą stałą, mimo że ustalenia wskazują na istnienie rokowań odzyskania zdolności do pracy. Treść sentencji wyroku nie daje bowiem podstawy do zmiany prawa do świadczeń. W przypadku rent przyznanych na podstawie wniosków złożonych po wejściu w życie ustawy z dnia 28 czerwca 1996 r. o zmianie niektórych ustaw o zaopatrzeniu emerytalnym i ubezpieczeniu społecznym (Dz.U. Nr 100, poz. 461) organ rentowy nie przeprowadza z urzędu kontrolnych badań lekarskich. Zgodnie z art. 78 ust. 2 ustawy o z. e. p. w brzmieniu obowiązującym po dniu 1 września 1997 r. prawo do świadczeń z tytułu okresowej niezdolności do pracy ustaje z upływem okresu, na jaki to świadczenie przyznano. Na podstawie art. 78 ust. 1 zmiana w prawie do świadczeń może nastąpić, jeżeli stwierdzono brak niezdolności do pracy w wyniku badania lekarskiego przeprowadzonego zarówno na wniosek, jak i z urzędu, jednakże powołane wyżej rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej dopuszcza ponowne orzekanie o niezdolności do pracy z urzędu tylko w trybie nadzoru nad wykonywaniem orzecznictwa (§ 13 ust. 3). Organ rentowy nie miałby podstawy prawnej do skierowania wnioskodawczyni na badania po upływie dwóch lat, gdyż sugerowana przez biegłego możliwość odzyskania zdolności do pracy w ciągu tego okresu nie znalazła odniesienia w sentencji wyroku.

Wobec pominięcia omówionych uregulowań za uzasadniony należy uznać także zarzut naruszenia art. 233 § 1 KPC. Oceniając opinię biegłego Sąd uznał ją za wystarczający materiał do rozstrzygnięcia sprawy, a jednocześnie stwierdził, że opinia nie określa w sposób precyzyjny przewidywanego okresu trwania niezdolności do pracy. Jeżeli treść opinii nasuwała w tym zakresie wątpliwości, rzeczą Sądu było je wyjaśnić przez przesłuchanie biegłego lub zażądanie opinii uzupełniającej. Nieprawidłowości te nie mogą być obecnie naprawione, ponieważ upłynął dwuletni okres od wydania opinii i konieczne jest przeprowadzenie ponownego badania wnioskodawczyni i wydanie nowej opinii.

Skoro podniesione w kasacji zarzuty okazały się w części uzasadnione, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania.

=====